

ISSN 1999-4214 (print)
ISSN 2957-5095 (online)

ЕУАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN HUMANITIES
INSTITUTE

№4/2022

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2022

Бас редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Еуразия гуманитарлық институтының доценті, филология ғылымдарының кандидаты,
Астана, Қазақстан

Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
Еуразия гуманитарлық институтының доценті, философия докторы (PhD)
Астана, Қазақстан

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабек Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрышжан Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмбаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; E-mail: eagi.vestnik@gmail.com, Сауім: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.

Меншіктенуші: «Еуразия гуманитарлық институты»

Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022

Басуға 30.11.2022ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі.

БТ. Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89

«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

© Еуразия гуманитарлық институты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института,
Астана, Казахстан

Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института,
Астана, Казахстан

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы имени Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабек Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курышжан А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; E-mail: eagi.vestnik@gmail.com, Сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.
Собственник: «Евразийский гуманитарный институт».
Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на
переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Подписано в печать 30.11.2022ж. Формат 60*84 1/8. Бум.
Типогр. Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89
Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**

*Candidate of Philological Science, Associate Professor of the Eurasian Humanities Institute,
Astana, Kazakhstan*

Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**

*Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the Eurasian Humanities Institute,
Astana, Kazakhstan*

Editorial Board

- Aimuhambet Zh.A.** Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
- Aktayeva K.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
- Absadyk A.A.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
- Bredikhin S.N.** Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
- Гайнуллина Ф.А.** Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
- Yermekova T.N.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan
- Yesirkepova K.K.** Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
- Zhusipov N.K.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
- Kurbanova M.M.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
- Kamzabek D.** Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
- Kuryshzhan A.** Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
- Oner M.** Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
- Pimenova M.V.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
- Seifullina F.S.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF

*Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect
Zhumabayev Tel/Fax: (7172) 561 933: E-mail:
eagi.vestnik@gmail.com, Caïm: ojs.egi.kz*

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No.KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 30.11.2022 Format 60*84 1/8. Paper.

Printing house Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

©Eurasian Humanities Institute

МАЗМҰНЫ-СОДЕРЖАНИЕ-CONTENTS

ТІЛБІЛІМІ–ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

ӘБДІРӘСІЛОВ Е.Қ., ДӘУРЕНБЕКОВА Л.Н., ЖУНИСОВА Ж.Ә.	Қуғын-сүргін (репрессия) тақырыбына қатысты терминдердің мазмұндық, құрылымдық ерекшеліктері.....	7
БЕГИМОВА Г.А., БАЙБОСЫН Ә.М.	Абай облысындағы түр-түс мәнді топонимдер.....	17
BISMILDINA D., KAMIEVAG., SANDYBAYEVA A.T.	History of television language research in kazakh linguistics.....	25
КЕНЖАЛИНҚ.К., БАЛТАБАЙ Д.Ә.	Кірме сөздердің семантикалық сипаты («шежіре-и теракиме» еңбегі негізінде).....	37
СЕРКЕБАЕВА Г.Ы., БОРАНБАЕВ С.Р.	«Кодекс куманикус» қолжазбасындағы үстеулердің лексика-грамматикалық сипаты.....	47
ТАУБАЛДИЕВ М.Е., ҚҰЛМАНОВ С.	Тіркесті терминдерді аудару мәселелері (Қазақ тележурналистика саласының материалдары негізінде).....	55
ТҰЯҚБАЕВА Р.Р., АШЕНОВА А.Т., ТОЙБЕКОВА С.Р.	Қазақ тілін үйретуде фольклордың маңызы.....	71
ЧУЛАКОВА З.У., ЖУРАВЛЕВА Е.А.	Принципы и способы формирования имени бренда (на примере наименований казахстанских брендов алкогольной продукции).....	81

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

БАЙТАНАСОВА Қ.М., ҚАСЕН А.Т., СЕЙПУТАНОВА А.Қ.	Қазақ батырлық ертегілеріндегі «ғажайып туу» мотивінің қызметі.....	90
ЕРЛАНОВА А.Е.	Мәшһүр Жүсіптің ағартушылық бағыттағы өлеңдерінің поэтикасы.....	102
ЕРСАИНОВА А.Б.	Сәбит Мұқановтың әдеби – ғылыми шығармашылығы.....	110
ЖАМАНКОЗОВА А.Т., ЗАГАТОВА С.Б., ТУСУПБЕКОВА М.Ж.	Эмоциональная рефлексия как опыт эстетического анализа в романе А.Нурманова «Гибель кулана».....	118
ЖАНБЕРШИЕВА Ұ.Н., ОРАЛОВА Г.С.,	Сыр еліндегі киелі нысандар жайлы аңыздар.....	126
ЗНАКУЛАҮЕВ А.М., ТАКИРОВ С.У., СОҮЛЕМЕЗ О.	Historical discourse and allusion.....	134
ЖЕТІБАЙ Р.Қ.,	Ж. Нәжімеденов прозасындағы психологизм көрінісі	147

КЕНБАЕВА А.З., ПАНГЕРЕЕВ А.Ш., МАМБЕТОВА Г.Ж.	Функции топонимов в эпосе «Едиге» (на материале казахской, каракалпакской и татарской национальных версий).....	155
КУРМАНГАЛИЕВА Г.Т., КАРТАЕВА А.М.	Абайтану ғылымының қалыптасу тарихы.....	166
KRUGLIK J., KOBZHASSAROVA S.T., ZHUMSAKBAYEV A.T.	The principle of historicism in the works of A. Kekilbayev.....	173
SARSEMBAYEVA S., AITUGANOVA S.Sh	Poetics of the literary simulacrum.....	180

**ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА
ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF
TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE**

ЖОРОКПАЕВА М.Д., ОРАЛБЕКОВА А.А., ШАДИЕВА. Н.Х.	Медициналық жоо-да қазақ шетел студенттерін оқытудағы оқытушының кәсіби-педагогикалық қызметінің ерекшелігі.....	187
---	--	-----

ҒАЛЫМ. ТҮЛҒА. ҚАЙРАТКЕР

ДӘУРЕНБЕКОВА Л.Н.	Амангелді Құсайынұлының білім берудің ұлттық моделін қалыптастырудағы ұстанымы.....	198
-------------------	--	-----

J. LUBOCHA-KRUGLIK¹

S.T. KOBZHASSAROVA²

A.T. ZHUMSAKBAYEV³

Silesian University, Katowice, Poland¹

L.N. Gumilyov Eurasian National University Astana, Kazakhstan²

Eurasian Humanities Institute, Astana, Kazakhstan³

(e-mail: jolanta.lubocha-kruglik@us.edu.pl¹, kobzhassarova@gmail.com²,
aman.zhumsakbaev.91@mail.ru³)

THE PRINCIPLE OF HISTORICISM IN THE WORKS OF A. KEKILBAYEV

Abstract. The article deals with the question of the classical tradition and its creative development, enrichment, continuity and qualitative differences in the approach to the principle of historicism. Historicism is a necessary condition for creating a full-blooded realistic character. Historicism is considered in detail by the authors on the material of the early prose of the Kazakh writer A. Kekilbayev. Based on a concrete analysis of works belonging to different aesthetic systems, the authors strive to show the mechanism of interaction of characters and circumstances at different stages of the formation and development of realistic art, to present the national character in its historical and aesthetic essence. The innovation of A. Kekilbayev is revealed on concrete examples, the logic of the ideological and aesthetic enrichment of the principle of historicism in Kazakh literature is traced. The article analyzes the problems of historical and artistic truth, the continuity of cultural, folklore traditions and literature. The innovation of A. Kekilbayev's prose is investigated. The comprehension of modernity, the untroubled past and the foreseeable future in a single cause-and-effect relationship; the search for social patterns in the previous, human experience; the socio-psychological study of a person in the circumstances of the epoch - all this determines the main thing in the artistic comprehension of reality from the standpoint of consistent historicism. The analysis of the presence in A. Kekilbayev's prose of the main elements of the poetics of historicism, historical motives and images is carried out. The general, typological, as well as individual, unique basic forms and images with historical content in the originals and translations of A. Kekilbayev's works are revealed. The range of socio-moral problems solved by the writer at the philosophical and aesthetic level is covered in detail. Through the moral lessons of the past, there is a comprehension of modernity. Depicting the distant past, the ancient history of ancestors, touching upon moral problems with a deep universal meaning, the writer finds a response with modernity.

Keywords: historicism, psychologism, folklore traditions, translation problems.

Introduction. Abish Kekilbayev is a prominent representative of Kazakh literature of the second half of the 20th century. His prose works clearly defined the main range of problems of creative interests and ideas and revealed his propensity for a leisurely tale manner, for philosophy, for psychologism. From childhood, the writer not only knew oral folk art very well, but also absorbed it into himself. We can say that his artistic tastes were shaped by legends, stories, parables and ballads, so A. Kekilbayev often turned to the history and folk art of the Kazakh people.

Here it is appropriate to recall the words of P.S. Vykhodtsev: *“The overwhelming majority of writers come from the midst of the people, for whom folk art is a native and close element. Therefore, they do not so much “turn” to folklore sources in necessary cases to solve their professional problems, but they carry these principles in themselves, more boldly go towards the*

convergence of literary and folklore traditions" [1, 28].

The beginning of the creative path of A. Kekilbayev coincided with a rather stormy period of close and heightened attention of many Kazakh writers to the past of their people, to their almost unknown history. The writer took a completely different path. In the stories "The Ballad of Forgotten Years", "Khatyngol Ballad", "The Well", "The Contest", resorting to a skillful arrangement of ancient legends, tales, parables, he recreates not only the moral image of a bright and harsh past, but also touches on the global problems of our time.

Raising universal problems and widely using folklore motifs and plots, A. Kekilbayev reveals the depth of the spiritual world of the characters. Events, plots of many of his works are known in folklore, but the stylistic and content accents, intonations are already sharply colored by the individual vision of the writer's world.

Materials and methods. Revealing the folklorism of A. Kekilbayev, the well-known writer G. Belger noted that *"the dignity and strength of the artistic palette of A. Kekilbayev is that he rethinks "tales of ancient times" in a modern historical and philosophical way, extracts universal humanistic roots-formulas from ancient legends, in a new way, very relevant highlighting "a fragment of the ancient truth" [2, 83].*

In modern Kazakh literature, a special place is given to national folklore images. In the stories "Ballad of Forgotten Years" and "Khatyngol Ballad" by A. Kekilbayev, images of the steppe, kuishi, horse, wise old man, wise girl, devil stand out, which determine the specifics of the national color of his works.

We see the originality of A. Kekilbayev's creative talent in "the desire for parable, in giving concrete-sensual material a bottomless perspective of abstract philosophical depths" [3, 281].

The originality of A. Kekilbayev's artistic creativity is considered on the analysis of the early historical prose of the writer - the stories "The Ballad of Forgotten Years", "Khatyngol Ballad", "The Well", "The Contest" and the novel "The End of the Legend". The historical prose of A. Kekilbayev arouses the constant interest of critics of different levels with its originality, its completely new attitude to legends, and to historical figures, and to the relationship of their ancestors.

On the merits of historical stories by A. Kekilbayev, Ch. Aitmatov wrote: *"... I would like to draw attention to the book of the talented Kazakh prose writer A. Kekilbayev "Ballads of the Steppes", where the author, with the help of mythological systems and structures, managed to touch upon the significant problems of history and modernity. This book is at a very high level of thinking - there is a fusion of myths, legends, modernity, a fusion of historical and modern experience, and in my opinion, all these components made the work not only rich in content, but also artistically significant" [4, 157].* We believe that the work of A. Kekilbayev is a completely new fact in the history of the development of Soviet Kazakh literature. His novels, stories, novels artistically synthesized, but only the achievements of Kazakh literature, but experienced the beneficial effects of the work of Russian classics such as L. Tolstoy, A. Chekhov and others. A. Kekilbayev managed to combine the traditions of the epic with deep psychologism, ascending its depth and subtlety to the conquests of world classics. A. Kekilbayev's short stories raise so many moral, social, historical, and ethical problems that they are closely intertwined with modernity.

Results and discussions. A. Kekilbayev was formed as a writer in the 60-70s and developed as a writer in a period that is now commonly called "stagnant". It was a period of gradual moral decline and spiritual devastation of society, a time of lawlessness and the flourishing of all injustice and dishonor. During this period, A. Kekilbayev, in the struggle to save the honor and dignity of a person, chooses the only correct path - the artistic word. In the conditions of the suppression of any living and truthful word by the totalitarian system, the writer will find the only true method - the method of revealing all forms of oppression of a person from the inside, moreover, on historical material, using primarily historical parables and legends. Without dwelling on the external events of historical epochs, he focuses his attention on the psychological

development of the artistic image. The historical works of AbishKekilbayev attract not only with the depth of philosophical thinking, but also with high artistry. The writer managed to find such techniques in compositional construction, in revealing the plot, which combine the traditions of ancient tales, epics with the original finds of modern world literature.

The novella "The Ballad of Forgotten Years" is a story about the irreconcilable enmity of two tribes - the Turkmen and the Kazakhs. In the center of the story, the image of the old leader of the Turkmen Zhoneut. He is obsessed with revenge. In his obsession, he spares no one, not even his last son. Only the execution is complete. An innocent Kazakh dombra player and the estrangement between Zhoneut and his fellow tribesmen after the execution makes him think deeply about his life. In this story, A. Kekilbayev uses an internal monologue for the first time. Zhoneut's insight, his suffering, his painful realization of his unrighteous life is revealed through an internal monologue.

In the story, A. Kekilbayev raises the global problem of the meaning of life, human happiness. In the image of Zhoneut, we see a man who lived all his life with false ideals and regained his sight too late. He dies of despair, from the realization that there is too much evil done to them in life, and there is no time left to correct. V. Lavrov notes that "... in the "Ballad of Forgotten Years" we are talking about the struggle between the old and the new in human souls, about the emergence of a new consciousness, a new morality and the inertia of life in the old fashioned way, based on dogmatic ideas about the mission of man in this world. Senseless enmity, humiliating the human soul and the sublime world of music, art, hatred and humane feeling, malice and compassion - these are the antagonistic forces in the "Ballad" [5].

Indeed, A. Kekilbayev very skillfully weaves into the story the theme of art as a confrontation with everything evil, harsh, anti-human. It is the musician who makes Zhoneut shed a tear for the first time, and although this was a short-term relaxation of the leader, the impact of his art was profound. The compositional construction of the story, which opens and ends with a story about the events of the 60s of the XX century, when the development of the Mangyshlak field began, is also subordinated to the idea of affirming the good. Among the oil workers, we see a gray-haired old Turkmen, a conductor named Kurban, the same Kurban who inherited Daulet's dombra. He is the link between past and present.

The study of the originality of the early historical and artistic prose of A. Kekilbayev from stories to the novella "The End of the Legend" allows us to conclude that an essential feature of the writer's historical prose is the moral and philosophical understanding of history, consonance with the present day of the questions posed by the author about the moral price of human happiness, negative attitude to a passive perception of life, condemnation of soulless egoism as a social phenomenon, a thirst for revealing the potential moral possibilities of a person. Historical prose is characterized by a measured, unhurried narrative style of narration, an in-depth display of psychology. The author masterfully masters the art of internal monologue. He penetrates into the depths of the characters' consciousness and reveals the motives of their deeds and actions, and uses an internal monologue in order to reveal the character's self.

A. Kekilbayev knows how to use the huge potential of the Kazakh language. His language is plastic, rich in vivid epithets and comparisons, interspersed with proverbs and sayings common among the people, unusual coloring and determines the creative individuality of nature.

Over the past decades, scientists from different countries have studied many aspects of literary translation and made very valuable discoveries. Our task is to show how truthfully this inner world of the hero is recreated; how correctly, the author's concept of the image is reflected. Noting basically the correct transmission of the plot of the work, we come to the conclusion that the reconstruction of the inner world of the characters does not always correspond to the original. Translators sometimes abuse the freedom of the translator's creativity, do not always correctly determine the "key words", do not always justifiably use the methods of tracing or adaptation, and do not always skillfully select the Russian equivalent. As a result, the inner world

of the heroes becomes impoverished, the depth of the image disappears, and sometimes the moral character of the hero simply changes.

Translators are not always so sensitive and attentive to the writer's style. One of the features of A. Kekilbayev's skill is the ability to lead the reader to the desired conclusion without pressure on the reader by a very subtle description of the state of the surrounding nature. However, translators are not always able to reproduce this technique. Here is how the translator describes the meeting of two opponents in the story "The Ballad of Forgotten Years": *"There is a bare steppe all around, it has no end or edge. Not a soul around. There is no one to shout to the batyrs: "Stop, you are people, not animals. You have brought a lot of trouble to people. Nevertheless, if one of you falls, then the count of misfortunes will not end at all. On the contrary, they will be multiplied by bloody revenge from day to day, from year to year. Empty around. The frightened lark darted from one rider to another and disappeared into the bottomless blue. Not far away, a shoal of roe deer was cautiously making its way to a watering place. Noticing the dancing horses, the roe deer shied away"*.

As you can see, the translator did not understand the author's artistic technique - the deep disclosure of the image through the perception of the surrounding nature of the characters. In the original, animals and birds, correlating with people, seem to emphasize their madness. So, the lark does not *"fly away into the bottomless blue"*, as the translation says, but frantically chirping, rushes from one batyr to another, trying to protect its nest from these brutalized creatures. The original does not have that pathetic edifying monologue that sounds in the translation. Everything is much thinner. Such errors occur in all translations.

Conclusions. The originality of A. Kekilbayev's clearly manifested primarily in his language system. The figurative language system of the writer is characterized by the fact that the metaphors, epithets, comparisons with which the text of the works is saturated act as an element of national historical realities, they are closely related to the way of life, world outlook and life experience of the people, which is described in the work.

Very often, comparisons, epithets, idiomatic expressions reflect the life experience of heroes who lived in certain natural and climatic conditions. However, in translation these features are not always subjected to deep reflection. Translators use the method of adaptation, which contributes to the loss of national identity, or the method of tracing, sometimes leading to complete nonsense. Very often, translators do not grasp the hidden meaning of metaphorical comparisons in the figurative-expressive system of the writer. There are facts of incorrect transmission of realities, incorrect translation of words.

It is also noted that translators often omit proverbs and sayings, phraseological combinations that characterize the originality of A. Kekilbayev's figurative means. All these failures in general distort the national face of the work; distort the artistic reality of the works of A. Kekilbayev.

The historical prose of A. Kekilbayev was translated by several translators, most of whom do not know the Kazakh language, are not familiar with the living conditions of the desert inhabitants and therefore have a poor idea of the life and customs of these people. Therefore, it is impossible to talk about a unified approach to the translation of the writer's works. Only one general principle can be noted in the approach to the artistic reproduction of the works of A. Kekilbayev - the desire to recreate the plot content of the works and the meaning of the philosophical reflections of the characters. In this regard, the translation of the novel "The End of the Legend" by G. Belger, who is fluent in the Kazakh language and has been familiar with the life of the Kazakh people since childhood, can be considered the most successful. He used various methods in recreating the inner state of the hero from literal translation, using an equivalent to replacing it with another expression that conveys the aesthetic and emotional impact on the reader more deeply.

References

1. Vykhodtsev P.S. At the junction of two artistic cultures (the problem of folklorism in literature). / Russian folklore. Questions of the theory of folklore: ANSSS, 1979 – S. 3-30.
2. Belger G.K. Brother among brothers: reflection articles, literary portraits. – Alma-Ata: Zhazushy, 1981 – 148 p.
3. Ustinov A. Point of support. A-Ata. «Zhazushy», 1982. – p. 281.
4. Lavrov V. Lessons from Abai. Saint Petersburg, Star. – 1972.
5. Aitmatov Ch. Questions of Literature. No. 8, 1976.
6. Nikitin V. «True Stories of Human Passions» (About Abish Kekilbaev's book «Ballads of Forgotten Years») – Central Asia Monitor Newspaper, September 4, 2009
7. Artishevsky A. "Abish Kekilbaev: life and legend" <https://web.archive.org/web/20160113143757/http://camonitor.com/20507-abish-kekilbaev-zhizn-i-legenda.html>
8. Kekilbaev A. // Kazakhstan. National Encyclopedia. – Almaty: Kazakh encyclopediasy, 2005. – Т. III.
9. Abisheva O. Folklore code of Abish Kekilbayev's prose / O. Abisheva // Prostor. – 2016. – No. 1. – p. 139-140.
10. Sarsekeeva N. Abish Kekilbayev's prose: lessons of history and the search for spirituality / N. Sarsekeeva // Thought. – 2009. – No. 11. – p. 49-54.

Й. ЛЮБОХА-КРУГЛИК

Силез университеті, Катовице, Польша

С.Т. КОБЖАСАРОВА

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

А.Т. ЖУМСАКБАЕВ

Еуразиялық гуманитарлық институты, Астана, Қазақстан

Ә. КЕКІЛБАЕВ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ ТАРИХШЫЛЫҚ ПРИНЦИПІ

Андатпа. Мақалада классикалық дәстүр және оның шығармашылық дамуы, байытылуы, сабақтастық байланыстары және тарихшылық принципіне деген көзқарастың сапалық айырмашылықтары туралы мәселе қарастырылады. Тарихшылық – толыққанды реалистік сипатты құрудың қажетті шарты. Тарихшылықты авторлар қазақ жазушысы Ә.Кекілбаевтың ерте прозасының материалында егжей-тегжейлі қарастырады. Әр түрлі эстетикалық жүйелерге қатысты туындыларды нақты талдауға сүйене отырып, авторлар реалистік өнердің қалыптасуы мен дамуының әртүрлі кезеңдеріндегі кейіпкерлер мен жағдайлардың өзара әрекеттесу механизмін көрсетуге, ұлттық мінезді өзінің тарихи және эстетикалық мәніне ұсынуға тырысады. Нақты мысалдарда Ә. Кекілбаевтың жаңашылдығы ашылып, қазақ әдебиетіндегі тарихизм принципінің идеялық-эстетикалық байыту қисыны байқалады. Мақалада тарихи және көркем шындық, мәдени, фольклорлық дәстүрлер мен әдебиеттің сабақтастығы мәселелері талданады. Ә. Кекілбаев прозасының жаңашылдығы зерттелуде. Бір себеп-салдарлық байланыста қазіргі заманды, зерттелмеген өткенді және болашақты түсіну; алдыңғы, адамзат тәжірибесіндегі әлеуметтік заңдылықтарды іздеу; дәуір жағдайындағы адамды әлеуметтік-психологиялық зерттеу – мұның бәрі шындықты көркем түсінудегі басты нәрсені дәйекті тарихизм тұрғысынан анықтайды. Ә. Кекілбаевтың прозасында тарихизмнің поэтикасының негізгі элементтерінің, Тарихи мотивтер мен бейнелердің болуына талдау жүргізілді. Ә. Кекілбаев шығармаларының түпнұсқалары мен аудармаларында тарихи мазмұны бар жалпы, типологиялық, сондай-ақ жеке, қайталанбайтын негізгі нысандары мен бейнелері анықталды. Жазушының философиялық және эстетикалық деңгейде шешетін әлеуметтік-адамгершілік мәселелерінің шеңбері егжей-тегжейлі сипатталған. Өткеннің адамгершілік сабақтары арқылы қазіргі заманғы

түсінік қалыптасады. Алыс өткенді, ата-бабалардың ежелгі тарихын суреттей отырып, терең жалпыадамзаттық мағынадағы моральдық проблемаларға әсер ете отырып, жазушы қазіргі заманға жауап табады.

Тірек сөздер: историзм, психологизм, фольклорлық дәстүрлер, аударма мәселелері.

Й. ЛЮБОХА-КРУГЛИК

Силезский университет, Катовице, Польша

С.Т. КОБЖАСАРОВА

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

А.Т. ЖУМСАКБАЕВ

Евразийский гуманитарный институт, Астана, Казахстан

ПРИНЦИП ИСТОРИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ А. КЕКИЛЬБАЕВА

Аннотация. В статье затрагивается вопрос классической традиции и ее творческого развития, обогащения, а также говорится о преемственных связях и качественных отличиях в самом подходе к принципу историзма. Историзм – это необходимое условие создания произведения реалистического характера. Историзм детально рассматривается авторами на материале ранней прозы казахского писателя А. Кекильбаева. Опираясь на конкретный анализ произведений, относящихся к разным эстетическим системам, авторы стремятся показать механизм взаимодействия характеров и обстоятельств на разных этапах становления и развития реалистического искусства, представить национальный характер в его исторической и эстетической сущности. На конкретных примерах раскрывается новаторство А. Кекильбаева, прослеживается логика идейно-эстетического обогащения принципа историзма в казахской литературе. В статье анализируются проблемы исторической и художественной реальности, преемственности культурных, фольклорных традиций и литературы. Исследуется новаторство прозы А. Кекильбаева. Осмысление современности, утраченного прошлого и обозримого будущего в единой причинно-следственной связи; поиски общественных закономерностей в предшествующем опыте человечества; социально-психологическое исследование человека в обстоятельствах эпохи – все это определяет главное в художественном постижении действительности с позиций последовательного историзма. Проведен анализ присутствия в прозе А. Кекильбаева основных элементов поэтики историзма, исторических мотивов и образов. Выявлено общее, типологическое, а также индивидуальное, неповторимое основных форм и образов с исторической содержательностью в оригиналах и переводах произведений А. Кекильбаева. Подробно освещается круг социально-нравственных проблем, разрешаемых писателем на философско-эстетическом уровне. Через события прошлого происходит осмысление современности. Изображая далекое прошлое, древнюю историю предков, затрагивая проблемы с глубоким общечеловеческим смыслом, писатель находит отклик с современностью.

Ключевые слова: историзм, психологизм, фольклорные традиции, проблемы перевода.

Литература

1. Выходцев П.С. На стыке двух художественных культур (проблема фольклоризма в литературе). / Русский фольклор. Вопросы теории фольклора: АНССС. 1979. – С. 3–30.
2. Бельгер Г.К. Брат среди братьев: статьи-размышления, литературные портреты. – Алма-Ата: Жазушы, 1981. – 148 с.
3. Устинов А. Точка опоры. – А-Ата, «Жазушы», 1982. – 281 с.
4. Лавров В. Уроки Абая. – Санкт-Петербург: Звезда, 1972.

5. Айтматов Ч. Вопросы литературы. – № 8. – 1976.
6. Никитин В. «Подлинные истории человеческих страстей» (О книге Абиша Кекильбаева «Баллады забытых лет») – Газета CentralAsiaMonitor, 4 сентября 2009 г.
7. Арцишевский А. «Абиш Кекильбаев: жизнь и легенда» <https://web.archive.org/web/20160113143757/http://camonitor.com/20507-abish-kekilbaev-zhizn-i-legenda.html>
8. Кекильбаев А. Казахстан. Национальная энциклопедия. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2005. – Т. III.
9. Абишева О. Фольклорный код прозы Абиша Кекильбаева / О. Абишева // Простор. – 2016. – № 1. – С. 139-140.
10. Сарсекеева Н. Проза Абиша Кекильбаева: уроки истории и поиски духовности / Н. Сарсекеева // Мысль. – 2009. – №11. – С. 49-54.

Сведения об авторах (соавторах):

Йоланта Любоха-Круглик – ф.ғ.д., профессор, Силез университетінің Шығыс славян филологиясы институтының директоры, Катовице, Польша.

Йоланта Любоха-Круглик – д.ф.н., профессор, директор Института восточнославянской филологии, Силезский университет, Катовице, Польша.

Jolanta Lubocha-Kruglik – Doctor of Philology, Professor, Director of the Institute of East Slavic Philology, Silesian University, Katowice, Poland.

Кобжасарова Самал Тлегеновна – педагогикалық ғылымдар магистрі, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің докторанты, Астана, Қазақстан.

Кобжасарова Самал Тлегеновна – магистр педагогических наук, докторант Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан.

Kobzhassarova Samal Tlegenovna – Master of Pedagogical Sciences, doctoral student of L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Жумсакбаев Аман Турсунгазыевич – педагогикалық ғылымдарының магистрі, Еуразиялық гуманитарлық институтының аға оқытушысы, Астана, Қазақстан.

Жумсакбаев Аман Турсунгазыевич – магистр педагогических наук, старший преподаватель Евразийского гуманитарного института, Астана, Казахстан.

Zhumsakbayev Aman Tursungazyevich – Master of Pedagogical Sciences, senior lecturer Eurasian Humanities Institute, Astana, Kazakhstan.